

การแต่งเครื่องแบบและการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

การแต่งกายเป็นสิ่งที่แสดงถึงบุคลิกลักษณะของบุคคล การแต่งกายที่ถูกต้องและเหมาะสม จึงเป็นการส่งเสริมให้บุคคลนั้นมีบุคลิภาพที่ดี ซึ่งการแต่งกายของข้าราชการ ลูกจ้างประจำและพนักงาน ราชการนั้นได้แก่ การแต่งเครื่องแบบซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายที่มีรายละเอียดค่อนข้างมาก ดังนั้น กรณีนี้นจึงขอกล่าวถึงประเด็นที่ควรทราบ ได้แก่ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องสำหรับการแต่งเครื่องแบบและการประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ประเภทของเครื่องแบบ ลักษณะของเครื่องแต่งแบบ ลำดับเกียรติ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ การประดับเครื่องหมายเข็มพระราชทาน และ ตัวอย่างภาพแสดงการแต่งเครื่องแบบ

หลักเกณฑ์สำหรับการแต่งเครื่องแบบและการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

การแต่งเครื่องแบบและการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของข้าราชการ ลูกจ้างประจำและ พนักงานราชการ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

ก. การแต่งเครื่องแบบ

๑. ข้าราชการ

- พระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน พ.ศ. ๒๔๗๘
- กฎของสำนักนายกรัฐมนตรี ฉบับที่ ๗๑ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความใน พระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๘
- กฎของสำนักนายกรัฐมนตรี ฉบับที่ ๙๔ (พ.ศ. ๒๕๕๓) ออกตามความใน พระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๘

๒. ลูกจ้างประจำ เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยเครื่องแบบ ลูกจ้างประจำ พ.ศ. ๒๕๒๗

๓. พนักงานราชการ เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยพนักงาน ราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ และประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่อง เครื่องแบบพิธีการของ พนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๒

ข. การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๑

ค. การประดับเครื่องหมายเข็มพระราชทาน เป็นไปตามหนังสือสำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๘/ว ๖๔ ลงวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ เรื่อง การประดับเครื่องหมาย เข็มพระราชทาน

ประเภทของเครื่องแบบ แบ่งเป็น

ก. ข้าราชการ

๑. เครื่องแบบปฏิบัติงาน (ข้าราชการประจำการ) มี ๒ ประเภท ได้แก่

๑.๑ เครื่องแบบสีกากีคอพับ

ประเภทของงาน : แต่งสำหรับทำงานประจำวัน พลเรือนเรียกเครื่องแบบตรวจการ

๑.๒ เครื่องแบบสีกากีคอแบะ

ประเภทของงาน : แต่งสำหรับทำงานประจำวัน หรือแต่งไปในงานตามกำหนดการ

ของงาน

๒. เครื่องแบบพิธีการ (ข้าราชการประจำการและข้าราชการนอกประจำการ) มี ๕ ประเภท คือ

๒.๑ เครื่องแบบปกติขาว

ประเภทของงาน : ใช้ในงาน เช่น พิธีวางศิลาฤกษ์ พิธีเปิดสถานที่ราชการ งานเลี้ยงที่เกี่ยวข้องกับราชการ การรับเสด็จพระราชดำเนินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ งานวางพวงมาลาอนุสาวรีย์ต่าง ๆ งานส่วนตัว เช่น งานมงคลสมรส งานพระราชทานเพลิงศพ ฯลฯ

๒.๒ เครื่องแบบปกติภาคีคอตัง

ประเภทของงาน : ใช้แต่งตามกำหนดการของงาน ส่วนมากเป็นเครื่องแบบสำหรับข้าราชการสำนักพระราชวังในการปฏิบัติราชการนอกสถานที่

๒.๓ เครื่องแบบครึ่งยศ

ประเภทของงาน : ส่วนมากเป็นงานซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิน แต่เป็นงานที่มีความสำคัญรองไปจากงานซึ่งต้องแต่งเครื่องแบบเต็มยศ เช่น งานเสด็จพระราชดำเนิน พระราชทานเพลิงข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ หรือบุคคลสำคัญ ฯลฯ

๒.๔ เครื่องแบบเต็มยศ

ประเภทของงาน : พระราชพิธีเปิดสมัยประชุมรัฐสภา พระราชพิธีถวายผ้าพระกฐิน พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พระราชพิธีฉัตรมงคล งานสโมสรสันนิบาต ทำเนียบรัฐบาล

๒.๕ เครื่องแบบสโมสร

ประเภทของงาน : แต่งสำหรับการเลี้ยงอาหารค่ำที่มีชาวต่างประเทศผู้มีเกียรติสูงหรือในงานพระราชทานเลี้ยงในพระราชสำนัก ตามปกติไม่แต่งก่อนเวลา ๑๘.๐๐ น. ส่วนในเวลากลางวัน เช่น งานเอกอัครราชทูตเข้าเฝ้าฯ ถวายสาสน์ตราตั้ง หรือเข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เป็นต้น เป็นเครื่องแต่งกายแบบเต็มยศ สำหรับเวลาค่ำที่เรียกว่า Full Dress Tuxedo หรือ White Tie เครื่องแบบสโมสร มี ๓ แบบ คือ เครื่องแบบสโมสรแบบ ก. เครื่องแบบสโมสรแบบ ข. และเครื่องแบบสโมสรแบบ ค.

แบบ ก.

แบบ ข.

แบบ ค.

ข. ลูกจ้างประจำ

๑. เครื่องแบบปฏิบัติงาน

๒. เครื่องแบบพิธีการ มี ๓ ประเภท คือ

๑.๑ เครื่องแบบปกติขาว

๑.๒ เครื่องแบบครึ่งยศ

๑.๓ เครื่องแบบเต็มยศ

ค. พนักงานราชการ

๑. เครื่องแบบปฏิบัติงาน

๒. เครื่องแบบพิธีการ มี ๓ ประเภท คือ

๑.๑ เครื่องแบบปกติขาว

๑.๒ เครื่องแบบครึ่งยศ

๑.๓ เครื่องแบบเต็มยศ

ลักษณะของเครื่องแบบ

ก. ข้าราชการ **คลิก**

ข. ลูกจ้างประจำ **คลิก**

ค. พนักงานราชการ **คลิก**

ลำดับเกียรติเครื่องราชอิสริยาภรณ์

การจัดลำดับเกียรติของเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ จะเรียงตามประเภท ตระกูลหรือชั้นตราตามลำดับ เพื่อประโยชน์ที่ผู้ได้รับพระราชทานจะใช้เป็นหลักในการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน ตลอดจนเพื่อการอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม กล่าวคือ การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้

๑. เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- ๑.๑ ราชไมตรีภรณ์
- ๑.๒ มหาจักรีบรมราชวงศ์
- ๑.๓ นพรัตน์ราชวรภรณ์
- ๑.๔ ปฐมจุลจอมเกล้าวิเศษ
- ๑.๕ รัตนวราภรณ์
- ๑.๖ ปฐมจุลจอมเกล้า
- ๑.๗ รามาธิบดี ชั้นที่ ๑ (เสนาบดี)
- ๑.๘ มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก
- ๑.๙ มหาจักริกัญญา
- ๑.๑๐ ประถมภรณ์ช้างเผือก
- ๑.๑๑ ประถมภรณ์มงกุฎไทย
- ๑.๑๒ ปฐมดิเรกคุณาภรณ์
- ๑.๑๓ ทุตยจุลจอมเกล้าวิเศษ
- ๑.๑๔ รามาธิบดี ชั้นที่ ๒ (มหาโยธิน)
- ๑.๑๕ ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก
- ๑.๑๖ ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย
- ๑.๑๗ ทุตยดิเรกคุณาภรณ์
- ๑.๑๘ ทุตยจุลจอมเกล้า
- ๑.๑๙ รามาธิบดี ชั้นที่ ๓ (โยธิน)
- ๑.๒๐ วัลลภาภรณ์
- ๑.๒๑ ตุตยจุลจอมเกล้าวิเศษ
- ๑.๒๒ รามาธิบดี ชั้นที่ ๔ (อัศวิน)
- ๑.๒๓ ตริตาภรณ์ช้างเผือก
- ๑.๒๔ ตริตาภรณ์มงกุฎไทย
- ๑.๒๕ ตุตยดิเรกคุณาภรณ์
- ๑.๒๖ รามกัริติ ลูกเสื่อสตุชั้นพิเศษ
- ๑.๒๗ ตุตยจุลจอมเกล้า
- ๑.๒๘ จัตุรตาภรณ์ช้างเผือก
- ๑.๒๙ จัตุรตาภรณ์มงกุฎไทย
- ๑.๓๐ จตุตถดิเรกคุณาภรณ์
- ๑.๓๑ ตุตยานุจุลจอมเกล้า
- ๑.๓๒ จตุตถจุลจอมเกล้า
- ๑.๓๓ เบญจมาภรณ์ช้างเผือก
- ๑.๓๔ เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย
- ๑.๓๕ เบญจมาดิเรกคุณาภรณ์
- ๑.๓๖ วชิรมาลา

๒. เหรียญราชอิสริยาภรณ์

- ๒.๑ เหรียญบำเหน็จกล้าหาญ
 - ๒.๑.๑ เหรียญรามมาลา เข็มกล้ากลางสมร
 - ๒.๑.๒ เหรียญรามมาลา

- ๒.๑.๓ เหยียญกล้าหาญ หรือเหยียญดุขฎิมาลา เข้มกล้าหาญ
- ๒.๑.๔ เหยียญชัยสมรภูมิ
- ๒.๑.๕ เหยียญพิทักษ์เสรีชน ชั้นที่ ๑
- ๒.๑.๖ เหยียญพิทักษ์เสรีชน ชั้นที่ ๒ ประเภทที่ ๑
- ๒.๑.๗ เหยียญราชนิยม*
- ๒.๑.๘ เหยียญปราบฮ่อ*
- ๒.๑.๙ เหยียญงานพระราชสงครามยุโรป*
- ๒.๑.๑๐ เหยียญพิทักษ์รัฐธรรมนูญ*
- ๒.๑.๑๑ เหยียญพิทักษ์เสรีชน ชั้นที่ ๒ ประเภทที่ ๒
- ๒.๑.๑๒ เหยียญศานติมาลา*

๒.๒ เหยียญบำเหน็จในราชการ

- ๒.๒.๑ เหยียญดุขฎิมาลา เข้มราชการแผ่นดิน หรือเข้มศิลปวิทยา
- ๒.๒.๒ เหยียญช่วยราชการเขตภายใน*
- ๒.๒.๓ เหยียญราชการชายแดน
- ๒.๒.๔ เหยียญทองช้างเผือก
- ๒.๒.๕ เหยียญทองมงกุฎไทย
- ๒.๒.๖ เหยียญทองดิเรกคุณาภรณ์
- ๒.๒.๗ เหยียญเงินช้างเผือก
- ๒.๒.๘ เหยียญเงินมงกุฎไทย
- ๒.๒.๙ เหยียญเงินดิเรกคุณาภรณ์

๒.๒.๑๐ เหยียญจักรมาลา หรือเหยียญจักรพรรดิมาลา

- ๒.๒.๑๑ เหยียญศารทูลมาลา*
- ๒.๒.๑๒ เหยียญบุษปมาลา*
- ๒.๒.๑๓ เหยียญลูกเสือสรรเสริญ ชั้นที่ ๑
- ๒.๒.๑๔ เหยียญลูกเสือสรรเสริญ ชั้นที่ ๒
- ๒.๒.๑๕ เหยียญลูกเสือสรรเสริญ ชั้นที่ ๓
- ๒.๒.๑๖ เหยียญลูกเสือสดุดี ชั้นที่ ๑
- ๒.๒.๑๗ เหยียญลูกเสือสดุดี ชั้นที่ ๒
- ๒.๒.๑๘ เหยียญลูกเสือสดุดี ชั้นที่ ๓

๒.๓ เหยียญบำเหน็จในพระองค์พระมหากษัตริย์

- ๒.๓.๑ เหยียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๔*
- ๒.๓.๒ เหยียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๕ หรือเหยียญดุขฎิมาลาเข้มราชการใน

พระองค์*

- ๒.๓.๓ เหยียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๖*
- ๒.๓.๔ เหยียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๗*
- ๒.๓.๕ เหยียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๘*
- ๒.๓.๖ เหยียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๙
- ๒.๓.๗ เหยียญราชรุจิ รัชกาลที่ ๕*
- ๒.๓.๘ เหยียญราชรุจิ รัชกาลที่ ๖*
- ๒.๓.๙ เหยียญราชรุจิ รัชกาลที่ ๗*
- ๒.๓.๑๐ เหยียญราชรุจิ รัชกาลที่ ๘

๒.๔ เหรียญที่พระราชทานเป็นที่ระลึก (ประชาชนทั่วไปสามารถจัดหาประดับได้)

๒.๔.๑ เหรียญสตพรรษามาลา*

๒.๔.๒ เหรียญรัชฎาภิเศกมาลา*

๒.๔.๓ เหรียญประพาสมาลา*

๒.๔.๔ เหรียญราชินี*

๒.๔.๕ เหรียญทวิธาภิเศก*

๒.๔.๖ เหรียญรัชมงคละ*

๒.๔.๗ เหรียญรัชมังกลาภิเศก*

๒.๔.๘ เหรียญบรมราชาภิเษก รัชกาลที่ ๖*

๒.๔.๙ เหรียญบรมราชาภิเษก รัชกาลที่ ๗*

๒.๔.๑๐ เหรียญบรมราชาภิเษก รัชกาลที่ ๙**

๒.๔.๑๑ เหรียญชัย*

๒.๔.๑๒ เหรียญเฉลิมพระนคร ๑๕๐ ปี*

๒.๔.๑๓ เหรียญงานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ

๒.๔.๑๔ เหรียญที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนสหรัฐอเมริกาและ

ทวีปยุโรป

๒.๔.๑๕ เหรียญรัชดาภิเษก

๒.๔.๑๖ เหรียญที่ระลึกพระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ

สยามมกุฎราชกุมาร

๒.๔.๑๗ เหรียญสนองเสรีชน***

๒.๔.๑๘ เหรียญที่ระลึกพระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

สยามบรมราชกุมารี

๒.๔.๑๙ เหรียญที่ระลึกสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี

๒.๔.๒๐ เหรียญเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

พระชนมายุ ๕๐ พรรษา

๒.๔.๒๑ เหรียญเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

พระชนมายุ ๘๔ พรรษา

๒.๔.๒๒ เหรียญเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล

อดุลยเดช มหามงคลสมัยพระราชพิธีเฉลิมพระชนมายุ ๖๐ พรรษา

๒.๔.๒๓ เหรียญเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล

อดุลยเดช มหามงคลสมัยพระราชพิธีรัชมังกลาภิเษก

๒.๔.๒๔ เหรียญเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

เนื่องในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ

๒.๔.๒๕ เหรียญเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล

อดุลยเดช มหามงคลสมัยพระราชพิธีกาญจนภิเษก

๒.๔.๒๖ เหรียญเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล

อดุลยเดช เนื่องในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ

๒.๔.๒๗ เหรียญกาชาดสรรเสริญ**

๒.๔.๒๘ เหรียญกาชาดสมนาคุณ ชั้นที่ ๑**

๒.๔.๒๙ เหรียญกาชาดสมนาคุณ ชั้นที่ ๒**

๒.๔.๓๐ เหรียญกาชาดสมนาคุณ ชั้นที่ ๓**

- * เป็นเหรียญราชอิสริยาภรณ์ที่พ้นสมัยการพระราชทานแล้ว ทายาทไม่สามารถนำมาประดับได้
- ** ประดับได้เฉพาะผู้ได้รับพระราชทาน
- *** ประดับได้เฉพาะผู้ได้รับตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย

การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

การแต่งเครื่องแบบและการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ต้องเป็นไปตามหมายกำหนดการที่สำนักพระราชวังระบุ หรือตามกำหนดนัดหมายของทางราชการระบุ โดยพิจารณาความเหมาะสมหลายประการประกอบกันแล้ว เช่น ความเหมาะสมด้านสถานที่ พิธีการ (เป็นการเข้าเฝ้าฯ ตามปกติหรือวาระพิเศษ) หรือบุคคล (เป็นงานพระราชทานเพลิงศพผู้ใด) เป็นต้น

การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้ปฏิบัติ ดังนี้

๑. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผู้ได้รับพระราชทานเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทาน มิให้ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ก่อนเวลาที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทาน

หากทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานแล้ว แต่ไม่สามารถเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานได้ จะประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้นได้ นับตั้งแต่ผ่านพ้นพิธีพระราชทานแล้ว เว้นแต่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าฯ ในโอกาสต่อไป

หากมีความจำเป็นไม่สามารถรับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในวันพิธีพระราชทานได้ในกรณีใดก็ตาม จะประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้นได้ นับตั้งแต่สิ้นสุดพิธีพระราชทาน

๒. การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชนิดมีสายสะพาย (บุรุษและสตรี)

กรณีหมายกำหนดการหรือกำหนดนัดหมายของทางราชการ ระบุชนิดของสายสะพาย ให้สวมสายสะพายตามที่หมายกำหนดการระบุ โดยประดับดาราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดของแต่ละตระกูลที่ได้รับพระราชทานตามลำดับ ผู้ที่มีได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามที่หมายกำหนดการระบุไว้หรือกำหนดนัดหมายของทางราชการ ให้สวมสายสะพายชั้นสูงสุดหรือเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน

กรณีหมายกำหนดการหรือกำหนดนัดหมายของทางราชการ มิได้ระบุชนิดของสายสะพาย ให้สวมสายสะพายที่ลำดับเกียรติสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน โดยมีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

๒.๑ มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.) - สะพายบ่าซ้ายเฉียงลงทางขวา

๒.๒ มหาวชิรมงกุฏ (ม.ว.ม.) - สะพายบ่าซ้ายเฉียงลงทางขวา

๒.๓ ประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.) - สะพายบ่าขวาเฉียงลงทางซ้าย

๒.๔ ประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.) - สะพายบ่าขวาเฉียงลงทางซ้าย

ทั้งนี้ หากมิได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย ให้ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่มีลำดับเกียรติสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน

๓. การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชนิดดวงตราห้อยกับแพรแถบสวมคอ ซึ่งเป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่พระราชทานให้แก่ บุรุษ ได้แก่

๓.๑ ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก (ท.ช.)

๓.๒ ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.)

๓.๓ ตริตาภรณ์ช้างเผือก (ต.ช.)

๓.๔ ตริตาภรณ์มงกุฎไทย (ต.ม.)

โดยเครื่องราชอิสริยาภรณ์ลำดับที่ ๒.๑ และ ๒.๒ มีดาราประกอบ ส่วนลำดับที่ ๒.๓ และ ๒.๔ ไม่มีดาราประกอบ มีวิธีประดับโดยให้คล้องแพรแถบไว้ในปกคอเสื้อ ให้ห้วงและแพรแถบห้อยดวงตราลอดออกมานอกเสื้อระหว่างตะขอตู้ล่างที่ขอบคอเสื้อกับคุมเม็ดแรกพองาม และให้ส่วนสูงสุดของดวงตราจรดขอบล่างของคอเสื้อ หากได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดสวมคอมากกว่า ๒ ดวง เพื่อความเหมาะสมและสวยงามควรประดับเพียง ๒ ดวง โดยประดับดวงตราที่มีลำดับเกียรติรองลงมาให้แพรแถบลอดออกมาจากรังคุมเม็ดที่สอง ให้แพรแถบอยู่ใต้คุม ส่วนวิธีประดับดาราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดนี้ (เฉพาะเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่มีดารา) ให้ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

ตัวอย่างแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญพระราชทานเป็นที่ระลึก

๔. การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดดวงตราห้อยกับแพรแถบประดับที่อกเสื้อ ซึ่งเป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่พระราชทานให้แก่ **บุรุษ** ได้แก่

- ๔.๑ จัตุรถาภรณ์ช้างเผือก (จ.ช.)
- ๔.๒ จัตุรถาภรณ์มงกุฎไทย (จ.ม.)
- ๔.๓ เบญจมาภรณ์ช้างเผือก (บ.ช.)
- ๔.๔ เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย (บ.ม.)

โดยให้ประดับไว้ที่เหนือปกกระเป๋าสี้อย่างต่ำว่าแนวรังคุมเม็ดแรกลงมา ให้ดวงตราอยู่ระหว่างขอบบนปกกระเป๋าสีพองาม และหากประดับตั้งแต่สองดวงขึ้นไป ให้เรียงลำดับเกียรติจากด้านรังคุมไปปลายบ่าซ้าย

๕. การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดดวงตราห้อยกับแพรแถบประดับที่หน้าบ่าเสื้อ ซึ่งเป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่พระราชทานให้แก่ **สตรี** ได้แก่

- ๕.๑ ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก (ท.ช.)
- ๕.๒ ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.)
- ๕.๓ ตริตาภรณ์ช้างเผือก (ต.ช.)
- ๕.๔ ตริตาภรณ์มงกุฎไทย (ต.ม.)
- ๕.๕ จัตุรถาภรณ์ช้างเผือก (จ.ช.)
- ๕.๖ จัตุรถาภรณ์มงกุฎไทย (จ.ม.)
- ๕.๗ เบญจมาภรณ์ช้างเผือก (บ.ช.)
- ๕.๘ เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย (บ.ม.)

โดยให้ประดับที่หน้าบ่าเสื้ออย่างพองาม และหากประดับตั้งแต่สองดวงขึ้นไป ให้ประดับดวงตราที่มีลำดับเกียรติรองมาในระดับต่ำกว่าดวงตราที่มีลำดับเกียรติสูงกว่า โดยเรียงลำดับจากด้านรังคุมลดหลั่นไปปลายบ่าซ้าย ส่วนการประดับดารา (เฉพาะเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่มีดารา) ให้ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายพองาม

๖. การประดับเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เหรียญจักรพรรดิมาลา)

๖.๑ เหรียญราชอิสริยาภรณ์สำหรับบุรุษ ให้ปฏิบัติตามวิธีประดับตามข้อ ๓

๖.๒ เหรียญราชอิสริยาภรณ์สำหรับสตรี ให้ปฏิบัติตามวิธีประดับตามข้อ ๔

ทั้งนี้ การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญราชอิสริยาภรณ์จะยึดแนวรั้งค้อมเป็นหลัก โดยเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ที่มีลำดับเกียรติสูงจะเรียงลำดับจากแนวรั้งค้อมออกไป ปลายบ่าซ้ายตามลำดับ

๗. การประดับดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์

การประดับดาราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุกชนิดที่มีดารา กับเครื่องแบบเต็มยศ หรือครึ่งยศของบุรุษ จะประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายระดับใต้ชายปกกระเป๋ ส่วนเครื่องแบบเต็มยศหรือครึ่งยศของสตรี กรณีผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์หลายตระกูลและมีดาราหลายดวง มีวิธีประดับตามความเหมาะสมและสวยงามกับสายสะพายที่จะสะพายจากบ่าขวาเฉียงลงทางซ้าย หรือจากบ่าซ้ายเฉียงลงทางขวา ได้หลายแบบ ดังนี้

๗.๑ การประดับดารา ๒ ดวง

- แบบที่ ๑

๑) ดาราดวงแรก ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายพองาม

๒) ดาราดวงที่สองที่มีลำดับเกียรติรองลงมา ประดับในระดับต่ำกว่าดารา

ดวงแรกเฉียงไปทางซ้าย

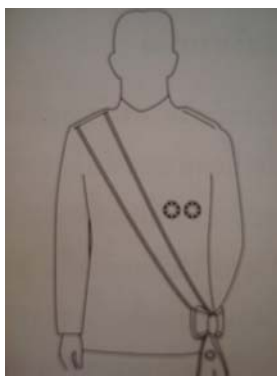

- แบบที่ ๒

๑) ดาราดวงแรก ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายพองาม

๒) ดาราดวงที่สองที่มีลำดับเกียรติรองลงมา ประดับในแนวเดียวกับดวง

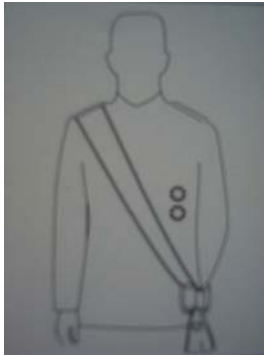
ดาราเฉียงไปทางซ้าย

- แบบที่ ๓

๑) ดาราดวงแรก ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายพองาม

๒) ดาราดวงที่สองที่มีลำดับเกียรติรองลงมา ประดับในระดับต่ำกว่าดาราดวงแรกในแนวตั้ง (ดาราดวงที่สองอยู่ตรงกับดาราดวงแรก)

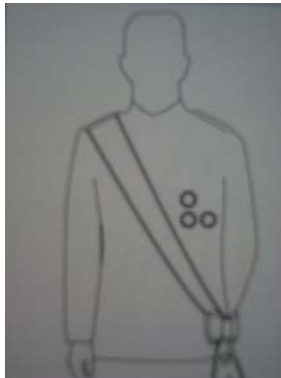
๗.๒ การประดับดารา ๓ ดวง

- แบบที่ ๑

๑) ดาราดวงแรกที่มีลำดับเกียรติสูงสุดประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายพองาม

๒) ดาราดวงที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับสอง ประดับในระดับต่ำกว่าดาราดวงแรกในแนวตั้ง (ดาราดวงที่สองอยู่ตรงกับดาราดวงแรก)

๓) ดาราดวงที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับสาม ประดับในแนวเดียวกับดาราดวงที่สองเยื้องไปทางซ้าย

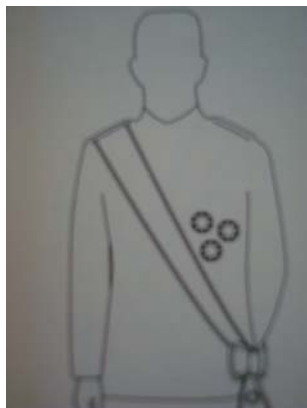

- แบบที่ ๒

๑) ดาราดวงแรกที่มีลำดับเกียรติสูงสุดประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายพองาม

๒) ดาราดวงที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับสอง ประดับในระดับต่ำกว่าดาราดวงแรกเยื้องไปทางซ้าย

๓) ดาราดวงที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับสาม ประดับในระดับต่ำกว่าดาราดวงที่สองเยื้องไปใกล้แนวรัดคุม

- แบบที่ ๓

- ๑) ดาราดวงแรกที่มีลำดับเกียรติสูงสุดประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายพองาม
- ๒) ดาราดวงที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับสอง ประดับในแนวเดียวกับดารา

ดวงแรกเยื้องไปทางซ้าย

๓) ดาราดวงที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับสาม ประดับในระดับต่ำกว่าดาราทั้งสองดวงข้างต้น โดยให้มีระยะห่างจากดาราดวงแรกเท่ากับดาราดวงที่สอง

- แบบที่ ๔

- ๑) ดาราดวงแรกที่มีลำดับเกียรติสูงสุดประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายพองาม
- ๒) ดาราดวงที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับสอง ประดับในระดับต่ำกว่าดารา

ดวงแรกเยื้องไปทางซ้าย

๓) ดาราดวงที่มีลำดับเกียรติสูงเป็นลำดับสาม ประดับในระดับต่ำกว่าดารา

ดวงที่สองเยื้องไปทางซ้าย

นอกจากนี้ ยังสามารถประดับได้ตามรูปแบบอื่นที่เหมาะสมและสวยงามอีก โดยยึดหลักให้ดาราที่มีลำดับเกียรติสูงสุดอยู่บนสุด กรณีประดับดาราดวงที่สองในระดับเดียวกัน ดาราดวงแรกที่มีลำดับเกียรติสูงสุดจะต้องอยู่ใกล้แนวรวงคุม ทั้งนี้ ให้รวมถึงกรณีประดับดารามากกว่า ๓ ดวงขึ้นไปด้วย

การประดับเครื่องหมายเข็มพระราชทาน

เครื่องหมายเข็มพระราชทาน เป็นเครื่องหมายที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเป็นเข็มที่ระลึกในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลต่าง ๆ ให้แก่ข้าราชการและคณะบุคคลต่าง ๆ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและแสดงความจงรักภักดี เช่น

เข็มที่ระลึกตราสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติ
เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

เข็มที่ระลึกตราสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาส
พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

เข็มที่ระลึกสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี

การประดับเครื่องหมายเข็มพระราชทานกับเครื่องแบบ มีวิธีการดังนี้

๑. เครื่องแบบปฏิบัติราชการ (สีกากี)

- บุรุษ

ให้ประดับเครื่องหมายเข็มพระราชทานที่อกเสื้อเบื้องขวาเหนือปากกระเป๋าสีเสื้อ
(เหนือป้ายชื่อ)

- สตรี

ให้ประดับเช่นเดียวกับบุรุษ

๒. เครื่องแบบพิธีการ (ปกติขาว ครึ่งยศและเต็มยศ)

- บุรุษ

ให้ประดับเครื่องหมายเข็มพระราชทานที่อกเสื้อเบื้องขวาเหนือปากกระเป๋าสีเสื้อ

- สตรี

ให้ประดับเครื่องหมายเข็มพระราชทานที่อกเสื้อเบื้องขวาเหนือปากกระเป๋าสีเสื้อ โดย
อยู่ในระดับเทียบเคียงกับบุรุษ

ทั้งนี้ ห้ามประดับเครื่องหมายเข็มพระราชทานในงานอวมงคล เช่น งานศพ

ตัวอย่างภาพแสดงการแต่งเครื่องแบบ

☼ เครื่องแบบเต็มยศ (ม.ป.ช. และม.ว.ม.)

บุรุษ

สตรี

☼ เครื่องแบบเต็มยศ (ม.ว.ม. และ ป.ช.)

บุรุษ

สตรี

☼ เครื่องแบบเต็มยศ (ป.ช. และ ป.ม.)

บุรุษ

สตรี

🌸 เครื่องแบบเต็มยศ (ป.ม. และ ท.ช.)

บุรุษ

สตรี

🌸 เครื่องแบบเต็มยศ (ท.ช. และ ท.ม.)

บุรุษ

สตรี

🌸 เครื่องแบบเต็มยศ (ท.ม. และ ต.ช.)

บุรุษ

สตรี

🌸 เครื่องแบบเต็มยศ (ต.ม. และ จ.ช.)

บุรุษ

สตรี

🌸 เครื่องแบบเต็มยศ (จ.ช. และ จ.ม.)

สตรี

🌸 เครื่องแบบเต็มยศ (บ.ช. และ บ.ม.)

บุรุษ

